

## A bírálóbizottság értékelése

Tusor Péter „Egy epizód Magyarország és a római Szentszék kapcsolatáról” címmel benyújtott akadémiai doktori értekezése a szerző két évtizedes szisztematikus és széleskörű kutatásain, alapuló elemzés. Az értekezés a historiográfiát több évszázada foglalkoztató kérdést, Pázmány Péter esztergomi érseki kinevezését vizsgálja behatóan, a hazai és nemzetközi szakirodalom átfogó ismerete mellett öt ország 20 levéltárában és kéziratárában, legintenzívebben a Vatikáni Titkos Levéltárban folytatott forrásfeltárással. A szerző nemcsak a társtudományok eredményeit építette be alapos mérlegelés után, hanem a „mikropolitikára” koncentráló vizsgálati módszerét is a jelennel foglalkozó társtudományokból ültette át, melynek révén egy hosszútávon meghatározó egyházpolitikai változás kapcsán meg tudta ragadni a korszak döntési mechanizmusait, politikai kultúráját a pápai, császári és magyarországi hatalmi viszonyrendszer összefüggéseit, érdekegyeztetési stratégiáit.

A bizottság az értekezés új tudományos eredményei közül az alábbiakat emeli ki:

A disszertáció Pázmány Péter érseki kinevezésének körülményeit vizsgálva bemutatja a pápai állam politikai szerkezetét, működését, a személyes és hivatalos kapcsolatok hálózatát, a nyilvános és titkos kommunikációját. Az egyháztörténeti eredmények mellett köztörténeti vonatkozásban is számos új eredményt hoz, a magyar egyház irányítójának politikai szerepét is árnyaltan bemutatva. Sikerül rekonstruálnia Pázmány életútjának politikai aspektusait az érseki méltóságig vezető időszakban, így elődjével és mentorával Forgách Ferenc esztergomi érsekkel való közvetlen, gyóntatói kapcsolatát, már 1608. évi országgyűlési törvények időszakában kimutatva Pázmány hatását abban, hogy a konfrontatív valláspolitikával szemben a felekezetépítést kerül a középpontba. Tusor Péter tárta fel Pázmány és a világi magyar rendek kapcsolatában Hethesi Pethe László, a Szepesi Kamara elnökének meghatározó, eddig figyelembe nem vett szerepét. Szintén a magyarországi törvényekből vezette le Pázmány Jézus Társaságából a szomaszka rendbe való átlépésének tervét, de bemutatta a jezsuita előjárók változó magatartását, Pázmány elleni támadások, alantas vádak keletkezési hátterét is.

Tusor Péter meggyőzően érvel, hogy Pázmány érseki kinevezésében döntő szerepet játszott a Habsburg-dinasztia magyarországi utódlási érdeke, melyet Melchior Klesl bécsi püspök, a császári főminiszter érvényesített. Tusor Péter azt is bemutatja, hogy bár Pázmány Melchior Klesl klienseként került az érseki székbe, nagyformátumú politikusként, államférfiként gyorsan ki tud lépni a kliensi szerepből, miközben a császári udvarban meg tudta őrizni korábbi kapcsolatrendszerét. A disszertáció végén 33 eredeti iratot tartalmazó forrásgyűjtemény mellékelte, köztük olyan fontos dokumentumokat, mint Pázmány felszentelése előtti kánoni vizsgálat az eddig fel nem tárt jegyzőkönyvéhez kapcsolódó iratok. A bizottság a tézisek tíz pontjával maradéktalanul egyetértett.

Mindezek alapján a Bíráló bizottság álláspontja szerint Tusor Péter számos új kutatási eredményt hozó, széleskörű levéltári forrásfeltárással épülő munkája sikeresen teljesíti az akadémiai doktori értekezés követelményeit, s a bizottság egyhangúlag elfogadja és a jelöltet érdemesnek tartja az MTA doktora cím elnyerésére.